

מסורת הש"ס

א) (ומספאת פ"א ה"ו ע"ש), ב)משנה בדמיוסא חילתא ערופי נקופיץ ופי' הרי"צ קופיץ סקין גדול ממין גזרין קטן וכו', א) (ע"י חוס' ערסין כו. ד"ה מאין, ד) ימנות לו: ממוטם סד, (ט) ערסין כו., א) (נעיל ד., א) וימנות כו. וס"ק, א) (קדושין כד.), ע) עובד כוכבים בחזקה דחוקה כ"ל ז"ל, א) (ע"י חוס' ז"ק, ט) ואל דקאמר אף עובד כוכבים נמי במדא לאו בחילפין מיירי שזי קנין חדש אלף נקנין שזשי בעובד כוכבים וישראל נקנין כסף או משיבא כדלמא, לעיל ה"ה ז"ק, ט) ע"י כס' בני יעקב כ"ג,

תורה אור השלם

- ובל פטר ומכר תפדה בשזה ואם לא תפדה ותפרתו וכל בכור אדם בגין תפדה: שמות יג א
- אמר ר'עזר בעיני אנדריא ישר לו יעדה תפדהו לעם ובני לא ימשל לקבדה בגבדיו בה: שמות כא ח
- ואם בבחמה הטמאה ופדה בערפק וסף וממשו עליו ואם לא יגאל וגמבר בערקה: ויקרא כו כ
- והתנהלתם אתם לבנים אתחריכם לרשת אנוה לעלם בדם תעבדו ובאבותי בני ישראל איש אחיו אל תרדה בו בפרך: ויקרא כו כ
- וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך אל תנו איש את אחי: ויקרא כו כ
- אם עוד רבות בשנים לפיקן ישיב ואלתו מקפץ מקתו: ויקרא כו כא

הגהות הב"ח

א) במשנה הסהסו וליהם חייבם אל תפסו: א) (ב' פסיק ועד לה. נ"ב ובעשות ובעתים חילתא כה"י: פסיק שרי לה נהו ע"ש נכש"י: א) שם אל גופו של ישראל קני על כסף דכתיב מנפק קממו: ד) רש"י ז"ל רב שם וכו' פטרי פטר חמור לאלתר: א) ד"ה ואל וכו' רבנן דמתני' הוי דלל: א) (א) דלל המנפיק כהמה נלדק כ"ל ויתמי טמאה נמחק: א) ד"ה שלטי וכו' כהמה גסה: ה"ס:

רבינו גרשום

רב ששת אמר. מאי ופריון פטר חמור לאלתר לומר שאינו פדאו קודם ל אינו עובר עליו א"צ"ו פדאו שלא בזמן מצותו: מאי מצותו כל ל דקאמר לאו מצוה לשהותו כל שלשים קודם שיפדנו אלמא דאם פדאו קודם עובר עליו: לא מצוה לשהותו כל שלשים קאמר דבתוך ל עד ל' הוי זמן פדיוהו ואם לא פדאו עד ל'; עובר עליו מיכן ואילך אי הכי. כיון דמוקמת דמצוה לפדותו כל ל' האי דקתני מיכן ואילך (מל' ואילך) מאי מצוה וכו'. מיכן ואילך א) או עורפו או עובר עליו במיעי ליה משום דכבר עבר זמן פדיוהו אלא דאם לא פדוהו או עורפו של משום הכי או עורפו דמיכן ואילך וזמן פדיוהו אימא דמצוה לשהותו וליאת לדרב ששת דאמר לומר שאינו עובר עליו ולטעמיה קשיא אהדרי: אלא אמר רבא לא קשיא אהי אהי ונתבי ופסיון הבן ובפטר חמור פחות מל' היינו ר' אליעזר דמקיש בכור בהמה טמאה לבעור אדם דנתיב א) פטר חמה וגו' ותא תפדהו רבנן פטר חמור לאלתר היינו רבנן דלא מקשי: לשם מצוה. לבנות איש אחיו: בראשונה. כשחיו אנשי כשרים ובעשוי שאין בחובותיו לאדם מצוה. אלא היה בעליה: אמרו מצות חליצה קודמת. רכיון דלא בעיל לשם גאולה בהמה טמאה באריון קודם אין מוסיפין חומש ופדה בערך וסף חמשישו עליו ואם לא נאל (בבעלים) נמכר בערך לכל אדם: פליק פירקא

רב ששם אמר. לעולם מנזות פדיון א) לאלתר והאי דקתני אין צערמין ופטר חמור פחות משלשים שאינו עובר עליו עד שלשים יום מכאן ואילך עובר: **מאי לאו מנזות להפסומו**. כרז נמחן וקשיא לרז ששת: **מנזות לפדומו**. דמלאלתר עד שלשים עובר: **אלא אמר רבא**. לעולם מנזות לשהותו ואפי' הכי כרז נמחן לא מתירצנא ולא קשיא הא דקתני שלשים יום מנזות לשהותו: **רבי אליעזר הוא דקמיש**. ככור כהמה טמאה לככור אדם: **והא**. דקתני לאלתר רבנן א) היא דמתניתין דלא מקשו: **במתני' מנזות יעידה**. כהמה העכריה שיעדנה אדון לאשה: **קודמה למנזות פדויה**. שהיא פודה עצמה: **אשר לא יעדה והפדה**. אם יעדה זה מוטע: **ועכשיו מנזות חילתא קודמה**. שהמייבם את יבמתו שאלו נלס מנזות פוגע כפיסור אשה אח: **כאדון**. א) כמתפסם כהמה טמאה נלדק הניז מנזות פדויהה כאלון קודם לכל אדם:

הדרן עלך הלוקח עובר חמורו

הלוקח עובר פרסו. שאינו רשאי. למכור לעובד כוכבים א) כהמה: **גמ' כרזי חנינא**. כפ' קמא (לעיל ה:) מה נשתנו פטרי חמורים מפטרי סוסים וגמלים כו': **דווערן מנייה**. דלא מיירי כפטור חמור אלף פרקא קמא וכולה כמסתא איירי כצכור כהמה טהורה: **כצמסמו**. צעדו: **כדיניסן**. דינינן ליה כדיניהן ולקטן מפטר מל' היא: **אחוזה נקניס כנסף וכשטר כמחקה**. מכי דייש אמרי' כדלמרינן כפ"ק **קדושין** (דף כו.) **וממונו כמשיכה** מטלטלין אין נקנין אלף כמשיכה כמסתא קדושין (דף כו.): **מיד עמיסך**. משמע מל' ליד דהיינו **משיכה**. כלל כלל לא. עד שזכא לרשותו של ישראל לא קני: **ואימא או כהא או כהא**. והכי משמע קרא מיד עמיתך הוא דמשיכה ולא כנסף הא מיד עובד כוכבים כהמה שתרצה וגשמע מיניה דהיכא דמשך ולא נתן מעו' נמי קני: מה

שנתן מעות לישראל כבהמתו **בבכורה** אמר מר ישראל שנתן מעות לעובד כוכבים כדיניהם אף על פי שלא משך קנה וחייבת בבכורה מאי כדיניהם אי נימא כדיניהם דגופיה דאתי בקל וחומר אם גופיה קני ליה ישראל כנסף דכתיב **"לרשת אחוזה"** הקישו הכתוב לאחוזה מה אחוזה נקנית בכסף ובשטר ובחזקה יאף עבד כנעני נקנה בכסף ממונו לא כל שכן הוא אם כן אפי' בשטר ובחזקה נמי ועוד ישראל מיישראל יוכיחו דגופיה קני ליה בכסף ממונו כמשיכה אלא אמר אב"י כדיניהם שפסקה להם תורה **"א** קנה מיד עמיתך מיד עמיתך הוא דבמשיכה הא מיד עובד כוכבים בכסף ואימא מיד עובד כוכבים כלל כלל לא אמרי לא ס"ד ק"ו הוא אם גופו קונה ממונו לא כ"ש ואימא מיד עובד כוכבים עד דאיכא תרתי אמרי ולא ק"ו הוא גופו באחת ממונו בשתים ואימא או כהא או כהא דומיא דעמיתך א מה עמיתך כהדא אף עובד כוכבים נמי כהדא אמר מר ועובד כוכבים שנתן מעות לישראל כבהמתו כדיניהן אע"פ שלא משך קנה ופטור מן הבכורה מאי כדיניהן אילימא כדיניהן דגופיה משום דאתי בק"ו אם גופו א) ישראל קני ליה בכסף דכתיב **"מכסף מקנתו ממונו לא כ"ש ישראל מיישראל יוכיחו** דגופו קני בכסף ממונו כמשיכה אלא אמר אב"י כדיניהם שפסקה להם תורה **"וכי תמכרו ממכר לעמיתך לעמיתך כמשיכה הא לעובד כוכבים בכסף ואימא לעובד כוכבים כלל כלל לא** א אמרי לאו ק"ו הוא אם גופו קנה ממונו לא כ"ש אימא לעובד כוכבים עד דאיכא תרתי לאו ק"ו הוא גופו באחד ממונו בשתים ואימא או כהא או כהא דומיא דעמיתך מה

גאולה בהמה טמאה באריון קודם לגאולה כל אדם משום דבעלים מוסיפין חומש כשגאולין אותה. ושאר כל אדם הגואל אותה אין מוסיפין חומש דכתיב ואם כבהמה הטמאה ופדה בערך וסף חמשישו עליו ואם לא נאל (באדם) (בבעלים) נמכר בערך לכל אדם: פליק פירקא

לא נפטרו אלא מפדיון הבן ופטר חמור. כדאמר בפרקין דלעיל אין פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה הטמאה את שישנו בבכור אדם ישנו בבכור בהמה טמאה כו' אלמא דלא נפטרו אלא מאלו ב' דינין: דקדושת הגוף. דאינו בר פדויה: אידי דחביבא ליה כו' חנינא דאמ' (לעיל) שהרי סייעו את ישראל וכו': אידי דוטרין מילתא (דליבא ב') (נדל מיידי ביה) אלא בפרק ראשון אבל למה מסכתא מיייר בככור בהמה טהורה: בדויה'. כלומ' כל סחורה שיש יד עובד כוכבים באמצע בעי למיזל אחו דניו ודלתי' בתר דיניהן ודבדיניהן מעות קנות: אילימא בדיי דגופו. דעובד כוכבים דנקנה לישראל בכסף דהקישו הכתוב לאחוריהם ונתתם וכו' מה אחוזה נקנית בכסף בשטר ובחזקה אין עבר כנסף מקנתו משמע בין ישראל לעובד כוכבים בין עובד כוכבים לישראל בכסף: ממונו בהמתו לא כ"ש. מיהא לא שפעי' ישראל מיישראל יוכיח דגופו קני ליה בכסף כדלמאן מסכת מקנתו וממונו כמשיכה: מיד עמיתך הוא דבמשיכה דכתיב מיד דבר היתן מיד ליד. מיד עובד כוכבים בכסף: ואימא דלתי' אתא קרא מיד עמיתך הוא דליקני מיד עובד כוכבים כלל כלל לא דאם רוצה העובד כוכבים לחזור בו יכול

הלוקח עובר חמורו

פרק ראשון

בכורות

יג.

מצות חליצה קודמת. מה שפי' רבינו חננאל פי' פרק החולין (יבמות דף לו.): **מצות נאווה** קודמת **בארין שנאמר** **ואם לא ינאל**. צערמין פרק המקדש שדכו (דף כו.) מפ' טעם אחר דבעלים קודמין לפי שמוסיפין חומש והתם פריך לה ומשני: **הדרן עלך הלוקח עובר חמורו**

הלכות. קנה וחייבת בבכורה.

ואע"ג דשמעינן קנה

אליטריך לאשמעינן דמייבז כצכורה דלא תימא קנה א מספק או דמרבנן קמ"ל דקנה קנין גמור: **מה אחוזה** נקנית בכסף ובשטר ובחזקה. פירוש כשקונה מישאל אף עצד כנעני כן כשקונין מישאל אלז בעובד כוכבים לא מסתבר שיעיל שטר לפי שקנין שטר לא שייך בעובד כוכבים כדלמרי' פ' חוקת הצמים (ד"צ דף נד:) עובד כוכבים מכי מטא וזוי לדידי אסתמלין ליה וישראל לא קני * עד דמטא שטרא לדידי: **מיד עמיתך** כמשיכה הא מיד עובד כוכבים בכסף. וא"ת דלמא הא מיד א) עובד כוכבים בשטר ובחזקה דחוקה נמי שייכא כמטלטלין אס עשה כהן שום מיקון כעין נעל וגדר ופזר כקרקע א) י"ל דשני קנייני הללו הויין מלחיון ושייכי זה כמזכר וזה כלוקח שזה נתון מעות וזה מושך אכלו הספך וכן לרזי יוחנן כסמון א' דדרשינן איפכא מיד עמיתך כנסף הא לעובד כוכבים כמשיכה וא"ת מנלן שהן חשבינן קנין כלל דמוקמינן מסבדא קנייני דקרא כהני י"ל דאשכחן כסף שקונה כמקום אחר כקרקע ובהקדש ומשיכה כמחילה והספק:

אימא לעובד כוכבים כלא כלא א קא' וחומר אם גופו קני ממונו אא כלא שכן. וא"ת דלמא כחליפין דהוא מקני ממונו כדדרש שהן חשבינן קנין כלל דמוקמינן מסבדא קנייני דקרא כהני י"ל דאשכחן כסף שקונה כמקום אחר כקרקע ובהקדש ומשיכה כמחילה והספק:

אימא לעובד כוכבים כלא כלא א קני ממונו אא כלא שכן. וא"ת דלמא כחליפין דהוא מקני ממונו כדדרש שהן חשבינן קנין כלל דמוקמינן מסבדא קנייני דקרא כהני י"ל דאשכחן כסף שקונה כמקום אחר כקרקע ובהקדש ומשיכה כמחילה והספק:

חליפין דלא מצינו חליפין לעובד כוכבים כדמשמע הכא לעובד כוכבים כהדא ולישראל חלואי דפי' ניהא דלעולם הוא קונה שפיר בחליפין הוא דלא חשיב ליה משום דלא חשיב אלא הני דכתיבי בקרא וכן ראויי בשם ר' יהודה כתיב שראה את ר"י וכו' שוהרה הלה למעשה באדם ששלח עובד כוכבים להביא המוסקרים לו כדי תכירו ותכב בו רמזאנו כן פלוני בן פלוני דכשר למקח:

והיינו חליפין ומיהו יש לגמגם והיחא עשאה ע"י עובד כוכבים אם קי"ל שלוח שויה ואין שלוחות לעובד כוכבים ומיהו למקח שיקנה העובד כוכבים בחליפין מיד הישראל המורשה אין לנפקא לחוש שמא יתבענו המפקיד לרין ובפ"ק דקדושין אהרנתי. חוסי חציגוניות: א) אמרת ק"ו גופו קנה ממונו לא כ"ש וא"ת אמאי לא קאמר כסף דרישאר יוכיח דגופו של ישראל קנה בו ואין ממונו דרישאל קנו בו וה"נ קאמר לעיל וי"ל דאין זה סבא שלא יהיה שום קנין כמקון דעובד כוכבים דלבי' זה אין לומר יוכיח דרואק לעיל דבעי למליק קנין שיעיל כמטלטלין שייך לומר ישראל יוכיח. חוסי חציגוניות: א) לא תימא קנה ואורי' דהוא ס"ד דקנה מספק והכתב לא ויכל להבדיל מידו הככור מטעם ספק קמ"ל גמור ולתי' תאנ נמי בתר הכי אעפ"י שלא משך קנה ופטוריהו חוסי חציגוניות: ע"כ: א) י"ל דבי' קנינים וכו' וי"ל חוסי חציגוניות וי"ל דפסטיא ליה ליתא לן לרביי אלא משיבא כהן סתאלי קנינים גריליים בני אדם לעשות לישא וליתן בהם ולכן פשטא ליה דאתא לרביי' חוסי חוסי י"ל דרואק כסף משיר משיבא משום שדחיה חד בלוקח וחד כמוכר שהמוכר מקבל המעות והלוקח מושך אצלו הלכך דמו אהדרי טפי משאר קנינים:

חזק

עין משפט ונר מצוה

עו א מיי פ"ח מהלכות בכורים הלכה ו סתנ עשין קמה קמו טושיע' ייד סתנ עכא סעף א: ב (מיי) שם הלכה א והלכה ו: קעז ג מיי שם הלכה א טושיע' שם סעף י:

קפז ד מיי פ"ד מהלכות ענדס הלכה ו:

פ ה מיי פ"ח מהלכות יבוס הלכה ב טושיע' אה"ע סי' קסה טע"א:

פא ו מיי פ"ה מהלכות ערסין הלכה א:

א ד מיי פ"ד מהלכות בכורות הלכה ב סתנ עשין קמה קמו: ב ח מיי שם הלכה א וסתנ שם טושיע' ייד סי' שס סעף ג: ג ט מיי שם הלכה א טושיע' שם סעף ו:

ד י מיי פ"ח מהלכות בכורות הלכה ו טושיע' ייד סתנ שס סעף א:

ה ב מיי פ"ד שם הלכה ה טושיע' שם סעף ו:

ו ל מיי פ"ח מהלכות ענדס הלכה א טושיע' ייד סי' רסו סעף כג:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה פה וכו' עד דמפאן שפירא ליהדי. עיין קדושין די ע"ב מד"ה הוול:

שיטה מקובצת

א) רב ששת אמר לומר שאינו עובר עליו. כלומר ודאי גם למצוה מצוה לאלתר כדקתני ברייתא קמייאת והאי דקתני אין כפטר חמור פחות מל' לענין דאינו עובר אם מאחר לפדותו עד ל' אבל מכאן ואילך עובר עליו אם פדוהו או עורפו וצ"ע כיון דמצוה לפדותו לאחור אלמא לא לויף כלל מפדיון הבן א"כ מכלי את הדל' (ויום ואילך) עובר ומה שיטור א) יום וצ"ל דמורבנן בעלמא: ב) אלא אמר רבא ל"ק הא ר"א דקביש וכו'. צ"ל דרבא לא ס"ל כר"י דאמר מצוה להשהותו דאי"כ לא הוצרך לומר הא ר"א הא רבנן א) דלר"י ניהא דך ברייתא דמצוה להשהותו ודאי מצנין לפרושי' דשנוי' באפי נפשה קמטני ולא נימא דהא דקתני אין כפטר חמור פחות מל' מיירי לומר שאינו עובר עליו כר"י שלא כר"י ודבייבד נמי אימא פרו אם פדוהו תוך ל' יום או למצוה מיהת דמצוה להשהותו דרך פדיון דפטר חמור לאלתר כרבנן ובקנטי' כתב א"ר כר"י מתוצרא אלא כרז ששת וצ"ע למה לא פירש רש"י דהוי כר"י באפי נפשה. חוסי חציגוניות: א) מה עמיתך כהדא אי עובר כוכבים כהדא. מכאן היה קשה לר"י על שווה מפרש פ"ק דקדושין גבי האי דקאמר הוסי' מנפק מקנתו בכסף הוא נקנה פירוש העבר עברי לעובד כוכבים ואינו נקנה בתורת הבוהא וכלום פירוש חליפין וניהא לר"י משום דעובד כוכבים קנה שטר שאר קניינין בחליפין דמריטע' הוסי' עבר עברי דאני נקנה לעובד כוכבים בחליפין ואם אין עובר כוכבים קנה בשום מקום בחליפין אמאי אצטריך קרא למטעני גבי עבר עברי אלא ש"מ דעובד כוכבים קנה בחליפין והשווא קשה לר"י אמאי יחא דקאמר הכא ישראל כהדא אין עובד כוכבים כהדא והא עובד כוכבים נמי נקנה בחליפין ואורי' דה"נ קאמר ישראל כהדא אעפ"י שקנה גם בחליפין וטעמא דלא חשיב חליפין משום דלא חשיב אלא חליפין דכתיב בקרא משיכה ומעות כדפיר' לעיל שבאותן קנינין בני אדם גרילין לישא וליתן ומתוך כך ניהא קושיא אהרת שנקבשה הוסי' גבי האי דהדא דהיכי ס"ד דגריל' משהה עפרון שתקנה אשה בחליפין והלא שדה עפרון לא מקניא

גאולה בהמה טמאה באריון קודם לגאולה כל אדם משום דבעלים מוסיפין חומש כשגאולין אותה. ושאר כל אדם הגואל אותה אין מוסיפין חומש דכתיב ואם כבהמה הטמאה ופדה בערך וסף חמשישו עליו ואם לא נאל (באדם) (בבעלים) נמכר בערך לכל אדם: פליק פירקא

לא נפטרו אלא מפדיון הבן ופטר חמור. כדאמר בפרקין דלעיל אין פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה הטמאה את שישנו בבכור אדם ישנו בבכור בהמה טמאה כו' אלמא דלא נפטרו אלא מאלו ב' דינין: דקדושת הגוף. דאינו בר פדויה: אידי דחביבא ליה כו' חנינא דאמ' (לעיל) שהרי סייעו את ישראל וכו': אידי דוטרין מילתא (דליבא ב') (נדל מיידי ביה) אלא בפרק ראשון אבל למה מסכתא מיייר בככור בהמה טהורה: בדויה'. כלומ' כל סחורה שיש יד עובד כוכבים באמצע בעי למיזל אחו דניו ודלתי' בתר דיניהן ודבדיניהן מעות קנות: אילימא בדיי דגופו. דעובד כוכבים דנקנה לישראל בכסף דהקישו הכתוב לאחוריהם ונתתם וכו' מה אחוזה נקנית בכסף בשטר ובחזקה אין עבר כנסף מקנתו משמע בין ישראל לעובד כוכבים בין עובד כוכבים לישראל בכסף: ממונו בהמתו לא כ"ש. מיהא לא שפעי' ישראל מיישראל יוכיח דגופו קני ליה בכסף כדלמאן מסכת מקנתו וממונו כמשיכה: מיד עמיתך הוא דבמשיכה דכתיב מיד דבר היתן מיד ליד. מיד עובד כוכבים בכסף: ואימא דלתי' אתא קרא מיד עמיתך הוא דליקני מיד עובד כוכבים כלל כלל לא דאם רוצה העובד כוכבים לחזור בו יכול

א) י"ל דלר"י ודאי נמא כן כייסא דמל' לפרשי דמטא להסחמו קאמר אלא דשני' וכו'.

א) גי' רבינו כנמ' א"י'ס מכאן ואילך או עורפו או עובר עליו וכו' ומפרש דלרז ששת נלאר ל' אין מקנה כפדיון כלל.